

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTO ODJELJENJE

PREDMET ŠABANOVIĆ protiv CRNE GORE I SRBIJE

(Predstavka br. 5995/06)

PRESUDA

STRAZBUR

31. maj 2011. godine

PRAVOSNAŽNA

31. avgust 2011. godine

Ova presuda postaće konačna u okolnostima koje su izložene u članu 44 stav 2 Konvencije. U njoj može doći do redakcijskih izmjena.

U predmetu Šabanović protiv Crne Gore i Srbije,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrto odjeljenje), zasijedajući u Vijeću sljedećeg sastava:

Nicolas Bratza, *predsjednik*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

Päivi Hirvelä,

Ledi Bianku,

Zdravka Kalaydjieva,

Nebojša Vučinić, *sudije*,

i Lawrence Early, *registrar odjeljenja*,

Nakon vijećanja bez prisustva javnosti 10. maja 2011. godine donosi sljedeću presudu, koja je usvojena toga dana:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je predstavkom (br. 5995/06) protiv Crne Gore i Srbije koju je 19. januara 2006.godine Sudu po članu 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija“) predao crnogorski državljanin g-din Zoran Šabanović (u daljem tekstu: „podnosilac predstavke“).

2. Podnosioca predstavke zastupao je g-din J. Pejović, advokat sa praksom u Herceg Novom. Vladu Crne Gore (u daljem tekstu: „Vlada“) zastupao je njen zastupnik, g-din Z. Pažin.

3. Podnosilac predstavke žalio se po članu 10 Konvencije na povredu njegovog prava na slobodu izražavanja do koje je došlo usljed činjenice da je osuđen u krivičnom postupku.

4. Dana 19. aprila 2010.godine predsjednik Četvrtog odjeljenja odlučio je da obavijesti Vladu o ovoj predstavi. Takođe je odlučeno da se u isto vrijeme donese odluka o prihvatljivosti i o osnovanosti (član 29 stav 1).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnosilac predstavke rođen je 1954.godine i živi u Herceg Novom.

6. Činjenice ovog predmeta, koje su iznijele strane, mogu se sumirati na sljedeći način:

1. Novinski članak i kasnije konferencije za štampu

7. Dana 6. februara 2003.godine crnogorske dnevne novine objavile su članak o kvalitetu vode na području Herceg Novog pod naslovom „*Slavine pune bakterija*“. U tom se članku tvrdilo da svi izvori tekuće vode sadrže razne bakterije. Te tvrdnje bazirale su se na izvještaju *Instituta za zdravlje Crne Gore* koji je urađen na zahtjev *Glavnog republičkog vodoprivrednog inspektora*, (u daljem tekstu: „glavni inspektor“), navodno sa ciljem da se

ispita mogućnost povezivanja dodatnih izvora na mrežu za vodosnabdijevanje. U istom članku nalazi se i izjava podnosioca predstavke, tadašnjeg direktora javnog preduzeća *JP Vodovod i Kanalizacija*, (u daljem tekstu: „Vodovod“) i člana Socijalističke narodne partije (SNP)¹, da on nije upoznat sa tom konkretnom analizom, ali da se voda redovno ispituje i da se uvijek filtrira prije nego što se pusti u sistem.

8. Istog dana podnosilac predstavke održao je konferenciju za štampu da bi reagovao na pomenuti članak. Podnosilac predstavke izjavio je najprije da sva voda koja dođe do slavina prolazi kroz proces filtriranja prije nego što se pusti u vodovodni sistem i da je zbog toga bezbjedna za građane. Zatim je izjavio da glavni inspektor promoviše interese dva privatna privredna društva i na kraju da je glavnom inspektoru za takvo postupanje nalog dala Demokratska partija socijalista (DPS)², a da su ova dva pomenuta privredna društva licence za rad dobila na nezakonit način. Ova je izjava objavljena u nekoliko dnevnih novina.

2. Krivični postupak

9. Dana 7. aprila 2003. godine glavni inspektor podnio je privatnu krivičnu tužbu protiv podnosioca predstavke za klevetu, tvrdeći da su izjave podnosioca predstavke netačne i da je zbog toga nanesena šteta njegovoj časti i ugledu.

10. Dana 4. septembra 2003. godine Osnovni sud u Podgorici održao je glavni pretres, tokom kojega je podnosilac predstavke izjavio da se nije radilo o kleveti već da je riječ o “vrijednosnom sudu, koji on može da dokaže”. On je naveo da je bio obaviješten o rezultatima analize vode tri dana nakon konferencije za štampu i da je analiza jasno pokazala da je voda iz vodovoda imala potrebni kvalitet i da nije predstavljala opasnost po zdravlje. On je objasnio da su očigledno postojala dva izvještaja, jedan koji se odnosio na izvore vode i jedan koji se odnosio na filtriranu vodu. On nije osporio pravo glavnog inspektora da traži analizu vode, pošto je to i bila njegova dužnost, ali podnosilac predstavke smatrao je da analiza nefiltrirane vode nije trebalo da bude objavljena, već analiza filtrirane vode. Na kraju je predložio da sud pročita članak “Slavine pune bakterija” da bi shvatio kontekst u kome je data sporna izjava i da obezbjedi spise iz drugih postupaka koji su u toku bili u to vrijeme između Vodovoda i dva pomenuta privatna privredna društva.

11. Na istom pretresu sud je takođe saslušao i glavnog inspektora. On je naveo da je uvijek radio profesionalno i da nije radio ni po čijem nalogu, te da je on sam predao krivičnu prijavu protiv jednog od dva pomenuta privatna privredna društva. Naveo je da je on naložio pomenutu analizu nakon što je konsultovao ministra “*koji [me] je podržao u tome*” i naglasio da naslov novinskog članka nema nikakve veze s njim, pošto “*novine pišu [...] po sopstvenom nahodjenju*”), iako su ga kontaktirali da bi dobili podatke. Međutim, istakao je da njega nije interesovalo to što su novine napisale o tom konkretnom pitanju ili zašto nisu objavile analizu filtrirane vode (“*nije me interesovalo zašto nijesu objavljivali o analizi tretirane vode...*”), pošto je on

¹ SNP je bila u opoziciji na nacionalnom nivou.

² DPS je bila najveći partner u vladajućoj koaliciji u vlasti na nacionalnom nivou

prije svega bio zainteresovan da dokaže da je neki konkretan izvor vode adekvatnog kvaliteta i da može da se koristi.

12. Istoga dana sud je utvrdio da je podnosilac predstavke kriv i osudio ga na kaznu zatvora od tri mjeseca. Ova kazna, međutim, izrečena je kao uslovna i nije trebalo da se izvrši ukoliko podnosilac predstavke ne poćini neko drugo krivićno djelo u periodu od dvije godine.

13. U izreci presude samo je za sljedeću tvrdnju utvrđeno da je kleveta, odnosno da je „neistinita” i da „može škoditi ćasti i ugledu privatnog tućioca”:

“Inspektor [...] radi u interesu i po nalogu [ova dva preduzeća], a sve u režiji DPS-a”.

14. Sud je u obrazloženju naveo da ova izjava koju je dao podnosilac predstavke nije bila potkrijepljena ćinjenicama i odbacio je odbranu podnosioca predstavke da je to bio samo vrijednosni sud. Po mišljenju suda, podnosilac predstavke znao je da može da naškodi ćasti i ugledu privatnog tućioca i zato sud smatra da je on imao klevetnićku namjeru. Sud je odbio da proćita ćlanak iz novina i da traći dokumente vezane za postupak na koje se pozivao podnosilac predstavke pošto bi to samo produćilo postupak a, u svakom slućaju, nijedno nije bilo relevantno za predmetni postupak.

15. Neutvrđenog datuma nakon toga podnosilac predstavke uloćio je ćalbu. On je naveo, prvo, da je glavni inspektor traćio pomenutu analizu da bi ispitao mogućnost da se izvori vode kojima upravljaju dva pomenuta privredna društva poveću na vodovodnu mreću. Drugo, postojale su dvije analize vode, prije i nakon što je ona filtrirana, ali glavni inspektor je novinama dao samo analizu nefiltrirane vode. Treće, sam glavni inspektor nije reagovao na obmanjujući naslov ćlanka u novinama u kome se kaće da su slavine pune bakterija, zato što „ga to nije interesovalo”. Ćetvrto, sud je odbio da proćita novinski ćlanak, bez kojega je bilo nemoguće zakljućiti da je njegova namjera bila da kleveteć privatnog tućioca. I na kraju on je smatrao da nije bilo klevetnićki reći da „vladini slućbenici rade u režiji vladajuće partije”, i da njegovo reagovanje na jedan ćlanak ne može da se smatra klevetanjem privatnog tućioca.

16. Dana 1. novembra 2005. godine presudu od 4. septembra 2003. godine potvrdio je Viši sud u Podgorici, koji je u potpunosti prihvatio razloge koje je naveo Osnovni sud. Protiv ove presude nije uloćena djelotvorna ćalba Sudu Srbije i Crne Gore (v. stavove 17 i 29 ove presude).

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustavna povelja državne zajednice Srbija i Crna Gora (objavljena u Slućbenom listu Srbije i Crne Gore 1/03)

17. Ćlan 9 stav 1 Ustavne povelje predvića da obje drćzave ćlanice urećuju, obezbjećuju i štite ljudska prava na svojoj teritoriji.

18. Relevantni dio ćlana 46 predvića da Sud Srbije i Crne Gore odlućuje o ćalbama koje predaju graćani u slućajevima kada je neka institucija Srbije i Crne Gore povrijedila neko njihovo pravo i slobodu garantovanu Ustavnom poveljom, ako nije predvićen nijedan drugi postupak pravne zaštite.

B. Ustav Republike Crne Gore (objavljen u Službenom listu Republike Crne Gore 48/92)

19. Član 34 stav 2 predviđa slobodu javnog izražavanja mišljenja.

20. Član 35 stav 2 propisuje da građani imaju pravo da izražavaju i objavljuju svoja mišljenja preko medija.

C. Krivični zakonik Republike Crne Gore (objavljen u Službenom listu Republike Crne Gore 42/93, 14/94, 27/94, 30/02, 56/03)

21. Relevantne odredbe ovog Zakona glase:

Član 76 stavovi 1, 2 i 4

“Ko za drugog iznosi ili pronosi štogod neistinito što može škoditi njegovoj časti ili ugledu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinjeno... putem štampe, radija, televizije (ili na neki drugi način putem medija) ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti kaznom zatvora do jedne godine.

Ako okrivljeni dokaže istinitost svog tvrđenja ili ako dokaže da je imao osnovanog razloga da povjeruje u istinitost onoga što je iznosio ili pronosio, neće se kazniti za klevetu, ali se može kazniti za uvredu...”

Član 80 stav 1

“Okrivljeni se neće kazniti za uvredu drugog lica ukoliko je to učinjeno ... u okviru ozbiljne kritike, u izvršavanju službene dužnosti, (...) u odbrani nekog prava ili opravdanih interesa ili ako se iz načina izražavanja vidi da to nije učinio u namjeri omalovažavanja”.

D. Osnovni krivični zakon (objavljen u Službenom listu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije 44/76, 36/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90, 54/90, i Službeni list Savezne Republike Jugoslavije 35/92, 37/93, 24/94)

22. Relevantne odredbe ovog Zakona glase:

Član 51

“...svrha uslovne osude ... je da se prema krivično odgovornom učiniocu ne primeni kazna za manje društveno opasna dela, ... kad se može očekivati da će upozorenje uz pretnju kazne (uslovna osuda) ... dovoljno uticati na učinioca da više ne vrši krivična dela...”

Član 52 stav 1

“Uslovnom osudom sud učiniocu krivičnog dela utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vreme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne ni duže od pet godina (vreme proveravanja), ne učini novo krivično delo.”

Član 53 stav 4

“Pri odlučivanju da li će izreći uslovnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uslovne osude, posebno uzeti u obzir ličnost učinioca, njegovo ponašanje posle izvršenog krivičnog dela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je delo učinjeno.”

Član 54 stavovi 1 i 2

“Sud će opozvati uslovnu osudu (i naložiti njeno izvršenje) ako osuđeni u vreme proveravanja učini jedno ili više (dodatnih) krivičnih dela za koja je izrečena kazna zatvora od dve godine ili u dužem trajanju.

Ako osuđeni u vreme proveravanja učini jedno ili više krivičnih dela za koja je izrečena kazna zatvora manja od dve godine ili novčana kazna, sud će, pošto oceni sve okolnosti ... a posebno srodnost učinjenih krivičnih dela... odlučiti da li će opozvati uslovnu osudu...”.

III. MEĐUNARODNI DOKUMENTI NA KOJE SE POZIVA VLADA

23. Vlada se, između ostalog, pozvala na Konvenciju o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravdi u pitanjima vezanim za životnu sredinu (koju je 25. juna 1998. godine usvojila UNECE – Ekonomska komisija za Evropu Ujedinjenih nacija).

24. Član 5 stav 1 (c) ove Konvencije predviđa da u slučaju bilo kakve neposredne opasnosti po ljudsko zdravlje ili životnu sredinu, bilo da je ona uzrokovana ljudskom djelatnošću ili prirodnim uzrocima, sve informacije koje bi mogle da omogućе građanima da preduzmu mjere kojima bi se spriječila ili ublažila šteta tih opasnosti a koje imaju organi vlasti moraju da se odmah i bez ikakvog odlaganja prenesu građanima na koje takva opasnost može da utiče.

IV. DRUGI RELEVANTNI DOKUMENTI

25. Dana 4. oktobra 2007. godine Parlamentarna skupština Savjeta Evrope usvojila je Rezoluciju 1577 (2007), *Ka dekriminalizaciji klevete*, u kojoj traži od onih država članica koje još uvijek imaju za klevetu predviđenu zatvorsku kaznu, čak i ako se ona zaista ne izriče, da to bez odlaganja ukinu.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 10 KONVENCIJE

26. Podnosilac predstavke žalio se po članu 10 Konvencije na povredu njegovog prava na slobodu izražavanja do koga je došlo izricanjem osuđujuće krivične presude. Član 10 glasi:

“1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanje i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. ...

2. Pošto korišćenje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu...radi zaštite ugleda ili prava drugih...”

A. Prihvatljivost

1. Kompatibilnost *ratione personae*

27. Podnosilac predstavke podnio je predstavku i protiv Crne Gore i protiv Srbije.

28. Sud napominje da su obje države članice tadašnje Državne zajednice Srbija i Crna Gora bile odgovorne za zaštitu ljudskih prava na svojoj teritoriji (v. stav 17 ove presude). S obzirom na činjenicu da se cjelokupni krivični postupak vodio isključivo u nadležnosti crnogorskih sudova, Sud je mišljenja da pritužba podnosioca predstavke u odnosu na Crnu Goru jeste kompatibilna *ratione personae* sa odredbama Konvencije. Iz istog razloga, međutim, njegova je pritužba u odnosu na Srbiju nekompatibilna *ratione personae* u smislu člana 35 stav 3 i mora biti odbačena po članu 35 stav 4 Konvencije.

2. Zaključak

29. Sud već ima mišljenje da je žalba Sudu Srbije i Crne Gore nedjelotvoran domaći pravni lijek (v. predmet *Matijašević protiv Srbije*, br. 23037/04, stav 37, ECHR 2006-X). Sud napominje da Vlada Crne Gore nije navela nijedan prigovor u odnosu na prihvatljivost predstavke u okviru značenja člana 35 stav 1 Konvencije, te smatra da pritužba podnosioca predstavke u odnosu na Crnu Goru nije očigledno neosnovana u smislu člana 35 stav 3 Konvencije. Sud dalje navodi da ova predstavka nije neprihvatljiva ni po jednom drugom osnovu. Stoga se ona mora proglasiti prihvatljivom.

B. Osnovanost

1. Podnesci stranaka

30. Vlada je navela da je izjava podnosioca predstavke predstavljala iznošenje činjenica, a ne vrijednosni sud, pošto je sam podnosilac predstavke izjavio da on to može da dokaže, dok se vrijednosni sudovi ne mogu dokazati (v. stav 10 ove presude). Nadalje, čak i kada neka izjava predstavlja vrijednosni sud, mora da postoji dovoljna činjenična osnova da se takav sud potkrijepi.

31. Vlada je ponovila da nije bilo potrebe da podnosilac predstavke reaguje na članak na konferenciji za štampu pošto je već reagovao u samom članku (v. stav 7 ove presude). Podnosilac predstavke zloupotrijebio je slobodu izražavanja tako što je javnu debatu usmjerio na glavnog inspektora sa prvenstvenim ciljem da ga diskredituje i da ga predstavi kao korumpiranog.

32. Vlada se dalje poziva na razne međunarodne dokumente, naročito na Konvenciju o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravdi u pitanjima vezanim za životnu sredinu UNECE-a, koja predviđa, između ostalog, da sve informacije o tome kako se može spriječiti ili ublažiti šteta koja može nastati od potencijalne neposredne opasnosti za ljudsko zdravlje, moraju da se saopšte bez odlaganja

građanima na koje ta opasnost može da utiče (v. stavovi 23 i 24 ove presude).

33. Vlada je ponovila da sloboda izražavanja u sebi sadrži pravo na dobijanje informacije, ali da je u interesu javnosti da takve informacije budu tačne, naročito kada se one odnose na pitanja kao što je kvalitet vode za piće.

34. Na kraju, Vlada je zaključila da je ograničenje slobode izražavanja u takvom slučaju nužno u demokratskom društvu, da je krivična sankcija srazmjerna legitimnom cilju koji treba da se ostvari i da stoga nije došlo do povrede člana 10 Konvencije.

35. Podnosilac predstavke dao je komentare nakon predviđenog roka i oni zbog toga nisu bili uvršteni u spise predmeta.

2. Ocjena Suda

36. Kako Sud često navodi, sloboda izražavanja koja se jemči članom 10 predstavlja jedan od osnovnih temelja demokratskog društva. Prema stavu 2 toga člana, sloboda izražavanja ne odnosi se samo na “informacije” ili “ideje” koje se doživljavaju kao povoljne ili se smatraju neuvredljivima, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju (v. između ostalog, *Castells protiv Španije*, 23. april 1992. godine, stav 42, Serija A br. 236, i *Vogt protiv Njemačke*, 26. septembar 1995. godine, stav 52, Serija A br. 323).

37. Sud takođe podržava pravo na saopštavanje, u dobroj vjeri, informacija o pitanjima od javnog interesa čak i kada takva saopštenja u sebi sadrže neistinite ili štetne izjave o privatnim licima (v. *mutatis mutandis*, *Bladet Tromsø i Stensaas protiv Norveške* [VV], br.21980/93, ECHR 1999-III) i naglašava da mora da se uzme u obzir da li se sporne izjave odnose na lični život lica ili na njihovo postupanje i stavove u svojstvu službenika (v. *Dalban protiv Rumunije* [VV], br. 28114/95, stav 50, ECHR 1999-VI). Sud podsjeća, s tim u vezi, da su manja ograničenja prihvatljive kritike koja se odnosi na više državne službenike, koji djeluju u svom zvaničnom svojstvu, nego ona koja se odnosi na privatna lica (v. *Thoma protiv Luksemburga*, br.38432/97, stav 47, ECHR 2001-III; *Pedersen i Baadsgaard protiv Danske* [VV], br.49017/99, stav 80, ECHR 2004-XI; *Mamère protiv Francuske*, br.12697/03, stav 27, ECHR 2006-XIII; i *Dyundin protiv Rusije*, br.37406/03, stav 26, 14. oktobar 2008. godine).

38. U svojoj praksi Sud pravi razliku između iznošenja činjenica i vrijednosnih sudova. Dok se postojanje činjenica može pokazati, istinitost vrijednosnih sudova nije podložna dokazivanju. Kada neka izjava predstavlja vrijednosni sud, srazmjernost zadiranja u neko pravo u odnosu na legitimni cilj tog zadiranja može da zavisi od toga da li postoji dovoljna činjenična osnova za spornu izjavu, pošto čak i vrijednosni sud bez bilo kakve činjenične osnove koja bi ga potkrijepila može da bude pretjeran (v. između ostalog *Steel i Morris protiv Ujedinjenog kraljevstva*, br. 68416/01, stav 87 *in fine*, ECHR 2005-II).

39. I na kraju, Sud navodi da priroda i težina izrečene kazne, kao i „relevantnost” i “dovoljnost” obrazloženja domaćih sudova, jesu stvari od naročitog značaja kada je u pitanju ocjena srazmjernosti zadiranja u pravo u odnosu na legitimni cilj tog zadiranja, po članu 10 stav 2 (v. *Cumpănă i Mazăre protiv Rumunije* [VV], br. 33348/96, stav 111, ECHR 2004, i *Zana*

protiv Turske, 25. novembar 1997. godine, stav 51, *Izveštaji o presudama i odlukama 1997-VII*), i ponavlja da Vlade uvijek treba da se uzdržavaju od izricanja krivičnih sankcija, naročito kada postoje druga pravna sredstva (v. *Castells protiv Španije*, citirano ranije u tekstu, stav 46).

40. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud ističe da pravosnažna krivična presuda o kojoj je ovdje riječ predstavlja zadiranje u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Pošto se osuđujuća presuda bazira na Krivičnom zakoniku, međutim, mora se smatrati da ovo zadiranje jeste “propisano zakonom” u smislu člana 10 stav 2 (v. stav 21 ove presude). Nadalje, ova presuda donesena je radi postizanja legitimnog cilja, tj. “radi zaštite ugleda drugih”. Strane nisu osporile ove nalaze. Ono što ostaje da se riješi, stoga, jeste da li je to zadiranje bilo “nužno u demokratskom društvu” ili, drugim riječima, da li je krivična osuđujuća presuda bila srazmjerna legitimnom cilju koji se želio postići.

41. U tom smislu, Sud najprije navodi da je podnosilac predstavke reagovao na novinski članak čiji je naslov implicirao da je voda za piće zagađena raznim bakterijama. Razumljiva je činjenica da je podnosilac predstavke smatrao da je njegova dužnost kao direktora Vodovoda da reaguje na taj članak. Drugo, najznačajniji cilj kada je organizovana konferencija za štampu bio je da se informiše javnost o tome da je voda koja se pumpa u sistem filtrirana i da je zato bezbjedna za upotrebu. Treće, čak iako je on kritikovao glavnog inspektora, ta kritika se odnosila na njegovo ponašanje i stavove u njegovom svojstvu službenika, a ne na njegov privatni život. Kako je navedeno ranije u tekstu ove presude, manja su ograničenja prihvatljive kritike koja se odnosi na više državne službenike koji djeluju u svom zvaničnom kapacitetu nego ona koja se odnose na privatna lica (v. stav 37 ove presude). Za Sud, primjedbe podnosioca predstavke, čak i ako se prihvati da su predstavljale iznošenje činjenica, a ne vrijednosne sudove, nisu predstavljale neosnovani napad na glavnog inspektora, već su, iz perspektive podnosioca predstavke predstavljale jasno razjašnjenje stvari koje su bile od izuzetnog javnog interesa.

42. Nadalje, Sud napominje da domaći sudovi, bez obzira na to što ih je podnosilac predstavke na to podsticao, nijesu njegove primjedbe smjestili u širi kontekst, odnosno u debatu koja se vodila zbog kvaliteta vode za piće u dotičnom području. U svjetlu ovog prilično ograničenog pristupa cijeloj stvari, teško da se može reći da razlozi koje su naveli domaći sudovi mogu da se smatraju relevantnim i dovoljnim.

43. I na kraju, Sud podsjeća da, iako korišćenje sankcija u oblasti krivičnog prava u predmetima klevete nije samo po sebi nesrazmjerno (v. predmet *Radio Francuska i drugi protiv Francuske*, br. 53984/00, stav 40, ECHR 2004-II; *Lindon, Otchakovsky-Laurens i July protiv Francuske* [VV], br. 21279/02 i 36448/02, stav 59, ECHR 2007-XI; *Długolecki protiv Poljske*, br. 23806/03, stav 47, 24. februar 2009. godine; i *Saaristo i drugi protiv Finske*, br. 184/06, stav 69 *in limine*, 12. oktobar 2010. godine), priroda i težina izrečenih kazni predstavljaju faktore koji treba da se uzmu u obzir (v. *mutatis mutandis*, *Cumpănă i Mazăre*, citirano ranije u ovoj presudi, stav 111). U tom smislu, Sud podsjeća na Rezoluciju Savjeta Evrope, koja je u međuvremenu usvojena i koja poziva države članice koje i dalje predviđaju zatvorsku kaznu za klevetu, čak i tamo gdje se ona zapravo više ne koristi, da je ukinu bez odlaganja (v. stav 25 ove presude). U ovom predmetu, Sud sa

zabrinutošću napominje da je podnosiocu predstavke izrečena uslovna kazna koja je pod određenim uslovima mogla da bude promijenjena u zatvorsku kaznu (v. stavove 12 i 22, naročito citirani član 54).

44. U svijetlu svega što smo naveli, a naročito imajući na umu težinu krivičnih sankcija u ovom konkretnom predmetu i ponovno potvrđujući svoju dugu praksu da je po članu 10 stav 2 Konvencije malo prostora za ograničavanje rasprave o pitanjima od javnog interesa (v. *Nilsen i Johnsen protiv Norveške* [VV], br. 23118/93, stav 46, ECHR 1999-VIII), Sud je mišljenja da dotično zadiranje u prava nije bilo nužno u demokratskom društvu. Shodno tome, utvrđuje se da je došlo do povrede člana 10 Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

45. Član 41 Konvencije predviđa:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.”

46. Podnosilac predstavke tražio je naknadu štete i troškove u ukupnom iznosu od 100.000,00 eura nakon isteka vremenskog roka za predaju potraživanja po članu 41.

47. Vlada je osporila zahtjev podnosioca predstavke kao zakasnio, nepotkrijepljen, neprikladno visok i neusklađen sa sudskom praksom Suda.

48. Sud napominje da je zahtjev za pravičnu naknadu podnosioca predstavke predat 8. decembra 2010. godine, mjesec dana nakon što je istekao prvobitni rok (8. novembra 2010. godine). Sud dalje navodi da podnosilac predstavke nije iznio nijedan opravdani razlog što nije postupio u skladu sa uslovima propisanim Pravilom 60 stav 2 Poslovnika Suda. U tim okolnostima Sud smatra da njegov zahtjev treba odbiti.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* predstavku u odnosu na Crnu Goru prihvatljivom, a u odnosu na Srbiju neprihvatljivom;

2. *Utvrđuje* da je došlo do povrede člana 10 Konvencije od strane Crne Gore;

3. *Odbija* zahtjev podnosioca predstavke za pravičnom naknadom.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi 31. maja 2011. godine u skladu sa Pravilom 77 stav 2 i 3 Poslovnika Suda.

Lawrence Early
registrar

Nicolas Bratza
predsjednik